

HIJ IS VERREZEN !

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088

V.U. : E. GOVAERTS, POSTBUS 14, B - 2650 EDEGEM

NR. 63 / MEI-JUNI 2013

AFGIFTEKANTOOR : ANTWERPEN X

Hij is teruggekeerd met zijn groot hart, zijn vurig hart, met zijn geest vervuld van armoede en zijn glimlach. Hij is teruggekeerd ! En het Onbevlekt Hart van Maria zal zegevieren !

DE HEILIGE DIE GOD ONS GESCHONKEN HEEFT

I N de eerste jaren van de twintigste eeuw vermenigvuldigde de kleine Jacinta in Fatima gebeden en offertjes « voor de H. Vader », samen met haar broer Francisco en haar nichtje Lucia. Het eerste gebaar van paus Franciscus was haar na te volgen door van op het balkon aan zijn op het Sint-Pietersplein verzamelde volk te vragen voor hem « te bidden ».

De zienertjes van Fatima hadden een bijzondere reden om « voor de H. Vader » te bidden : het grote Geheim dat Onze-Lieve-Vrouw hen op 13 juli 1917 had toevertrouwd toonde hen inderdaad « een bisschop in het wit gekleed » die op alle punten overeenstemt met wat we de afgelopen maand gezien hebben.

« Wij hadden het voorgevoelen dat het de H. Vader was », schreef Lucia, zonder dat het dus echt duidelijk was, want het was eerder « een bisschop » hoewel hij « in het wit gekleed » was... Onze onzekerheid is even groot, want Franciscus verkiest de benaming « *bischoop van Rome* » boven die van « *Paus* », om een welbepaalde reden die we moeten doorgronden.

De reden is vervat in de formule waarmee kardinaal Vallini, zijn vicaris-generaal voor Rome, hem op 7 april ontvangen heeft in de basiliek van Sint-Jan van Lateranen, de kathedraal van de bisschop van Rome. Vallini herinnerde Franciscus aan zijn zending als opvolger van de H. Petrus, « *de rots waarop de Kerk gesticht werd, die alle broeders bevestigt*

Paus Franciscus op het Sint-Pietersplein, op het einde van zijn intronisatiemis : « *In deze tijden van onrust kunnen wij het best schuilen onder de mantel van de H. Maagd* ».

in de waarheid van het geloof, die alle Kerken voorziet in de naastenliefde en die iedereen met stevige zachtheid leidt over de wegen van de heiligheid. »

Deze formule vertoont een betekenisvol verschil met degene die tot dan toe uitgesproken werd: *« Zoals de wijngaardenier van op een verheven plaats de wijngaard overziet, zo bevindt u zich op een verheven plaats om te regeren en het volk dat u is toevertrouwd te bewaren. »* Het verschil ligt in de weglating van de “verheven plaats”, en in de definiëring van de zending in drie zinsneden:

1° *alle broeders bevestigen in de waarheid van het geloof;*

2° *alle Kerken voorzitten in de naastenliefde;*

3° *iedereen met stevige zachtheid leiden over de wegen van de heiligheid... in de hoop op de Hemel?* Dat wordt niet verduidelijkt, maar het is onderverstaan.

Bevestigen, voorzitten, leiden. Geloof, liefde en hoop.

« ALLE BROEDERS BEVESTIGEN IN DE WAARHEID VAN HET GELOOF »

Dat doet paus Franciscus sinds zijn uitverkiezing, iedere dag, in elk van zijn preken en audiënties.

Maar eerst die weglating van de *« verheven plaats »*. Ten voordele van “Vrouw armoede” ! De journalisten vertellen dat hij al in Buenos Aires « geen gebruik maakte van het bureau bestemd voor de aartsbisschop, een ruim bureau op de tweede verdieping dat, hoewel het sober was, toch een gevoel van macht en zelfs van superioriteit kon geven. In plaats daarvan gebruikt hij een zeer bescheiden vertrek, nog kleiner dan het secretariaat [*zoals abbé de Nantes de loge van de conciërge gebruikte !*]. Zijn klein bureau is goed in orde. Onder een glazen plaat kan men enkele foto's zien van zijn pastorale activiteit, onder andere een heel ontroerende van een arme inboorling uit het noorden van Argentinië.

« Een verdieping hoger bevindt zich zijn kamer, dezelfde die hij had als vicaris-generaal. Zij is uiterst gestreng ingericht: een eenvoudig houten bed, het kruisbeeld dat hij van zijn grootouders kreeg en een kleine elektrische radiator, want hoewel het gebouw van centrale verwarming voorzien is wil hij niet dat die wordt aangezet als er geen personeel aanwezig is. Uiteraard maakt hij elke ochtend zelf zijn bed op. Recht tegenover die kamer, ervan gescheiden door een kleine gang met achteraan een zeer mooi beeld van Christus als Man van Smarten, de “Christus van het geduld” (een deugd die hij bijzonder liefheeft), ligt zijn privé-kapel, die ook van al het overvloedige ontdaan is. Tenslotte is er nog de bibliotheek, vol boeken en papieren. De kardinaal zegt ons dat hij zijn papieren op orde houdt “om na mijn dood geen werk te veroorzaken.” Het meeste van wat hij schrijft, gooit hij weg: “Ik wil bij het verlaten van deze wereld zo weinig mogelijk achterlaten.” Toch heeft hij toegelaten dat één

geschrift, ondertussen vergeeld, bewaard wordt: een ontroerende Geloofsbelijdenis die hij neerschreef “in een moment van grote geestelijke vurigheid”, korte tijd voor zijn wijding; hij zou ze ook vandaag nog ondertekenen. »

Hoe luidt dan die geloofsbelijdenis van Jorge Mario Bergoglio?

« Ik wil geloven in God de Vader, die van mij houdt als van een zoon, en in Jezus, onze Heer, die mijn leven doordrongen heeft met zijn Geest om me te doen glimlachen en me zo mee te voeren tot aan het rijk van het eeuwig leven. » Hier hebben we dan de Hemel!

« Ik geloof in mijn geschiedenis die werd doorkruist door de liefdesblik van God, die op een lente-dag, de 21ste september [in het zuidelijk halfrond zijn de seizoenen omgekeerd], naar mij toegekomen is om me uit te nodigen Hem te volgen. »

Dat was op de feestdag van de H. Mattheüs. Alvorens aan te komen bij zijn vrienden met wie hij afgesproken had, hield Jorge Mario halt bij een kerk, trof er een priester, biechtte... en werd geroepen tot het religieuze leven.

« Er gebeurde iets »: de ervaring van het erbarmen, waardoor hij begreep dat *« God ons als eerste verwacht »*. Hij ging niet meer naar zijn vrienden toe en besloot dat hij geestelijke zou worden. Waarom in de Sociëteit van Jezus? Omdat hij zich aangetrokken voelde door de veroverende kracht van de orde in de schoot van de Kerk en door de gelofte van gehoorzaamheid die aan het missionair elan een perfecte doeltreffendheid geeft. Hij was graag naar Japan gegaan, maar zijn zwakke gezondheid stond dat niet toe.

« Ik geloof in mijn lijden, dat zo weinig vruchtbaar is door toedoen van mijn egoïsme waarin ik me verschuil. »

Enkele jaren na het gebeuren van 21 september zweefde hij drie dagen lang tussen leven en dood. Brandend van koorts drukte hij zijn moeder tegen zich aan en vroeg haar: *« Mama, zeg me toch wat er met mij aan de hand is ! »* De dokters stelden uiteindelijk een zeer ernstige longontsteking vast: een deel van zijn rechterlong diende weggenomen te worden. Elke dag moest er serum ingespoten worden om het borstvlies en de littekens te reinigen. De primitieve omstandigheden waarin dat in die tijd moest gebeuren maakten dat de pijn op de rand van het ondraaglijke was.

De jonge Bergoglio hield niet van gelegenheidswoorden: *« Het zal wel overgaan », « Wat zal je blij zijn wanneer je terug naar huis mag »*... Op een dag kwam echter een bezoeker langs die hem écht opbeurde: zuster Dolores, die hem had voorbereid op zijn eerste communie en die hij nooit vergeten was. *« Ze zei me iets dat in mijn hart gegrift bleef en me een grote vrede schonk: “Je bent bezig Jezus na te volgen !” »* De kardinaal vervolgt: *« Het lijden is geen deugd op zichzelf, maar de manier waarop men het aanvaardt kan deugdzaam zijn. Onze roeping is de volheid en de gelukzaligheid [“niet in deze*

Donderdag 14 maart, via della Scrofa, aan de balie van het Huis van de geestelijkheid waar paus Franciscus vóór zijn uitverkiezing logeerde :

« Heilige Vader, u maakt zeker een grapje ! U wil de rekening betalen ? »
 « Precies omdat ik de paus ben, moet ik het goede voorbeeld geven. »

© ServizioFotograficoOR/CPP/CIRIC

niet veel draad meer over op het bobijntje. Ik ga niet nog zeventig jaar leven en ik begin mezelf te zeggen dat ik alles moet achterlaten. Maar ik neem dat heel sereen op. Ik ben niet ongelukkig. De dood be-geleidt dagelijks mijn gedachten. »

wereld maar in de andere”, zei Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes tegen Bernadette] en wanneer wij die nastreven is het lijden een begrenzing. Daarom begrijpt men de zin van het lijden pas echt doorheen de pijn van de mensgeworden God, Jezus Christus. »

« Ik geloof in de onbeduidendheid van mijn ziel, die er op uit is te grijpen zonder te geven... zonder te geven... »

Wij zijn hier ver verwijderd van het “Ik geloof in de mens”, dat men als titel heeft gekleefd op de Franstalige biografie van Jorge Mario Bergoglio ! Het oprechte besef van zijn nietigheid, zijn « onbeduidendheid », leidt tot het uitverkoren woord waar-rond zijn levenslange meditatie draait : het woord « erbarmen ». Zijn devies is daarvan de uitdrukking : « Miserando atque eligendo ».

Deze woorden zijn ontleend aan Beda Venerabilis in zijn commentaar op de roeping van de H. Mattheüs, zoals de evangelist die zelf heeft verhaald : « Toen Jezus vandaar verder ging, zag Hij een man, Mattheüs genaamd, bij het tolhuis zitten. Hij zei tot hem : Volg mij. En hij stond op en volgde Hem » (Mt 9, 9). De blik van Jezus op Mattheüs... Jorge Mario heeft hetzelfde ervaren op die 21ste september, en zal het nooit meer vergeten.

« Ik geloof dat de anderen goed zijn en dat ik hen moet liefhebben zonder angst en zonder hen te verraden, en nooit om in hen een veiligheid voor mezelf te vinden. »

“De anderen” zijn beter dan ik. “De anderen”, dat wil zeggen mijn naaste. Niet “de Mens”...

« Ik geloof in het religieuze leven. »

En niet in de “promotie van de leken”, die de oorzaak is van de ondergang van alle religieuze congregaties sinds Vaticanum II.

« Ik geloof dat ik veel wil liefhebben. »

Wat betekent “liefhebben” ? Het betekent zijn leven geven voor hen van wie men houdt.

« Ik geloof in de dagelijkse dood, die ik ontvlucht maar die naar me glimlacht en me uitnodigt haar te aanvaarden. »

“Quotidie morior”, woord van Sint-Paulus. « Ik ben de zeventig voorbij », aldus de kardinaal, « en er blijft

« Ik geloof in het geduld van God, verwelkomend en zacht als een zomernacht. »

« Ik geloof dat papa in de Hemel is bij de Heer. Ik geloof dat pater Duarte [zijn biechtvader van 21 september] er ook is en dat hij bemiddelt voor mijn priesterschap. »

« Ik geloof in Maria, mijn Moeder, die van me houdt en die mij nooit in de steek zal laten. »

De belofte van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima aan Lucia op 13 juni 1917 !

« En ik hoop elke dag op de verrassing waarin zich de liefde, de kracht, het verraad en de zonde zullen openbaren, tot aan de definitieve ontmoeting met het heerlijke Gelaat waarvan ik de trekken niet ken, want het ontkomt voortdurend, maar dat ik wil kennen en bemin-nen. Amen. »

« Het verraad » ? Bijvoorbeeld de gebeurtenis waarvan hij zichzelf nederig beschuldigt... tegen-over journalisten !

Op een dag – hij was in die tijd vicaris-generaal – moest hij een retraite prediken in een klooster in een verre buitenwijk van Buenos Aires. Daarvoor moest hij de trein nemen. Zoals zijn gewoonte was, wou hij eerst een ogenblik halt houden in de kathedraal om te bidden voor het H. Sacrament, enkele minuutjes maar. Binnen in het Godshuis voelde hij zich gesterkt door de stilte en ook door de koelte, die schril afstak tegen de brandende hitte buiten.

Op het moment dat hij terug naar buiten stapte, werd hij aangesproken door een jongeman die er geestelijk niet helemaal normaal uitzag en die hem vroeg om zijn biecht te horen. Jorge Mario moest zijn best doen om een gebaar van irritatie te onderdrukken bij de gedachte aan het oponthoud dat dit zou betekenen...

« Deze jongeman van een jaar of 28 sprak alsof hij dronken was, maar ik voelde aan dat hij ongetwijfeld eerder onder het effect van een psychiatrische behandeling verkeerde. En ik, de getuige van het Evangelie en naar eigen zeggen de apostel er-

van, ik zei hem : “Dat is nu niet mogelijk, maar zo dadelijk komt er een priester en dan kan je biechten, want ik heb iets aan de hand.” Ik wist heel goed dat die priester pas tegen vier uur zou arriveren, maar ik zei tegen mezelf dat de jongeman onder de invloed van medicatie was en zich geen rekenschap zou geven van de duur... En ik ging opgemonterd naar buiten. Maar op straat voelde ik een verschrikkelijke schaamte opkomen, en ik keerde op mijn stappen terug om tegen de arme jongen te zeggen : “De pater komt niet onmiddellijk, ik zal zelf je biecht horen.” Daar gaat mijn trein, dacht ik nog.

« Maar in het station stelde ik vast dat de trein vertraging had, en ik kon hem dus toch nog nemen... Bij mijn terugkeer ging ik niet onmiddellijk naar huis maar zocht mijn biechtvader op, want wat ik gedaan had woog zwaar op mijn hart : “Als ik niet biecht, kan ik morgen in die toestand de Mis niet opdragen.” »

De kardinaal velt over zichzelf een streng oordeel : « In die tijd dacht ik dat ik Tarzan was ! Het was hoogzomer, kardinaal Quarracino was op reis vertrokken en als vicaris-generaal was ik belast met het bisdom. In de voormiddag onderzocht ik de dossiers op de curie, in de namiddag nam ik de trein om de Geestelijke oefeningen aan religieuzen te geven... Ik was vol van mezelf ! Ik zondigde zonder dat ik het me realiseerde. Ik zei tot mezelf : “Zie toch eens hoe goed en belangrijk je bent, hoeveel werk je kan verzetten.” De hoogmoed bedreigde me ! »

Zo leerde Jorge Mario Bergoglio het geduld, tegenover zichzelf en tegenover de anderen, met in gedachten het geduld van God.

« ALLE KERKEN VOORZITTEN IN DE NAASTENLIEFDE »

« Alle Kerken » : de uitdrukking duidt op de Kerken van Parijs, Lyon, Marseille, Buenos Aires... alle Kerken waarvan Rome de *Mater et Magistra* is. Dat is de katholieke betekenis van de uitdrukking.

Maar paus Franciscus geeft er een bredere, universele betekenis aan : een oecumenische betekenis.

Eerst de katholieke betekenis. Hij heeft die uitgelegd aan de bisschoppen van Spanje, in 2006, toen hij hen de *Geestelijke oefeningen van Sint-Ignatius* preekte tijdens een retraite. De tekst ervan werd kort na de pauskeuze gepubliceerd onder de titel : « *Liefde, dienstbaarheid, nederigheid* ». Ondertitel : « *De Kerk volgens het hart van paus Franciscus* ». Onwillekeurig doet het ons denken aan de bundel « *Brieven aan beroemde mensen* » van Albino Luciani, paus Joannes-Paulus I, van wie het devies « *Humilitas* » was...

In de tekst van die retraite schetst kardinaal Bergoglio het ideale portret van elke bisschop, of hij nu gekleed is in het violet, in het rood – als hij kardinaal is – of in het wit, als hij paus is en dus bisschop van Rome.

« De bisschop is degene die zorg draagt voor de

hoop door te waken voor zijn volk. » Welke hoop ? De kardinaal preciseert het niet, maar hij nodigt de bisschoppen van Spanje uit tot een echt gewetensonderzoek, want « de Heer verwijt ons onze onbekwaamheid om samen met hem te waken. » Hij vervolgt : « Wanneer Petrus zijn priesters aanmaant : “Weidt Gods kudde die aan uw zorgen is toevertrouwd ; niet uit dwang, maar gewillig, zoals het God behaagt” (1 P 5, 2), dan omvat de pastorale opdracht die hij hen toevertrouwt verschillende spirituele houdingen : overzien, bewaken en waken. » Drie vertalingen voor het Griekse werkwoord *episkopein*, waarvan het substantief *episkopos*, bisschop, afgeleid is.

« Wanneer hij die aanbevelingen formuleert, denkt Petrus ongetwijfeld terug aan het verwijt dat de Heer hem maakte in de nacht dat het Lijden een aanvang nam : “Simon, slaapt gij ?” (Mc 14, 37-38). De Heer wil dat wij met Hem waken. » Wat betekent dat ?

« Dat waken omvat verschillende aspecten. Overzien verwijst eerder naar het bewaken van de leer en de riten in hun uitdrukking en praktijk, terwijl waken veeleer duidt op de zorg om zich ervan te verzekeren dat er zout en licht in de harten is. »

Zout ? In de biografie *El Jesuita* (2010) vertelt Jorge Mario dat hij zijn moeder hielp bij het koken : « Na haar vijfde bevalling was moeder gedurende een zekere tijd niet in goede doen. Wanneer wij dan van school thuiskwamen, vonden we haar zittend op een stoel terwijl ze aardappelen schilde, met rondom zich allerlei ingrediënten. Ze zei ons hoe wij die moesten mengen en vervolgens koken, want natuurlijk hadden wij daar geen benul van. Ze legde ons alles uit en zo hebben wij leren koken. [...] Nu heb ik daarvoor geen tijd meer, maar toen ik op het Colegio Maximo de San Miguel was, deed ik 's zondags, toen er geen kokkin was, de keuken voor de studenten. »

Zo leerde Jorge Mario Bergoglio zijn “beroep” van bisschop, dat erin bestaat « zich ervan te verzekeren dat er zout is... » En het is maar al te waar dat hij aan al zijn tussenkomsten sinds zijn uitverkiezing zout toevoegt dat niet smakeloos wordt, en « licht in de harten » stort !

Om terug te keren tot het **waken**, daarover zegt de kardinaal nog : « Om te waken moet men in staat zijn de essentie te zien. »

Wat is de essentie ?

De eerste grote beslissing van paus Franciscus duidt daar misschien op, want zij bestond erin pater José Rodríguez Carballo, de huidige algemene overste van de franciscanen-minderbroeders, 59 jaar oud, te benoemen tot secretaris van de Congregatie voor het Godgewijde Leven. **Voorrang aan het religieuze leven voor de verrijzenis van de Kerk !** Hij is niet vergeten dat hij zijn carrière begonnen is als novicemeester en provinciaal van de jezuïeten in Argentinië tussen 1973 en 1979 : de moeilijkste jaren, die van de bittere vruchten van het pontificaat van Paulus VI.

Deze beslissing bewijst dat Franciscus wel degelijk als Opperherder handelt.

In een artikel verschenen in het Franse dagblad *La Croix* krijgt de orthodoxe geestelijke Vladimir Zielinsky de kans om zijn indrukken over de nieuwe paus te geven: « Afgezien van de persoonlijkheid van de paus, die vanaf nu gekenmerkt wordt door de naam Franciscus, heeft de manier zelf waarop hij zich aan de mensen voorstelt een theologische betekenis. Vooral voor de orthodoxen. »

Hij kon het niet beter formuleren. Abbé de Nantes zocht al in 1978 deze « theologische betekenis » in de geschriften van de grote Russische denker Vladimir Solovjov. « Als het immense, machtige oeuvre van Solovjov in het Westen beter was ontvangen en geapprecieerd geweest, dan zouden we die kinderachtige en steriele bewondering voor de goddeloze hersenschimmen van figuren als Teilhard de Chardin vermeden hebben [...] De wijsheid van Solovjov is in de eerste plaats een bovennatuurlijke wijsheid, die geïnspireerd is door de overtuiging van de menswording van het Woord » (CRC nr. 131, juli 1978, p. 6).

Zielinsky van zijn kant schrijft: « Gedurende vele eeuwen heeft de Kerk van het Oosten, aan de andere kant van de grote kloof die door het schisma [van 1054] geslagen is, altijd min of meer hetzelfde verwijt gemaakt aan haar westerse zuster: wij erkennen het ere-primaatschap van de bisschop van Rome zoals dat tot stand gekomen is tijdens de eerste tijden van het christendom, wij vereren alle heilige pausen van het eerste millennium die ook onze heiligen zijn, maar wij kunnen het papisme niet aanvaarden. »

Wat bedoelt hij daarmee? « Eerst en vooral het dogma van de pauselijke onfeilbaarheid, de paus als staatshoofd, de onmiddellijke jurisdictie van de bisschop van Rome over alle gelovigen, en andere zaken van die aard, in de eerste plaats de

Vanaf het venster van het Apostolisch Paleis groet Franciscus de massa gelovigen op het Sint-Pietersplein. « Jezus wordt nooit moe ons vergiffenis te schenken, maar soms worden wij het moe om vergiffenis te vragen. » © GIULIANI/CPP/CIRIC

stijl van uitoefening van de macht. Welnu, de stijl maakt de man, zoals men weet. Maar de man kan ook het klimaat veranderen binnen de onveranderlijke Roomse tempel. »

Onze Vader las al bij Solovjov dat rekwisitoor « tegen het middeleeuwse en het moderne Westen, tegen de Latijnse Kerk », maar hij was van mening dat « deze bijtende en ongetwijfeld overdreven kritiek uiteindelijk zal uitdraaien op een buitengewone erkenning en verheerlijking van de Heilige Roomse Kerk, het primaat-

« Een evangelische geest, een kerkelijke geest, een missionaire geest. Drie thema's! Vergeet ze niet! Laten we de Heer vragen onze geest en ons hart altijd naar Hem te richten, als levende bouwstenen van de Kerk, zodat alles wat wij doen, ons hele christelijk leven, een lichtend getuigenis mag zijn van zijn erbarmen en zijn liefde. Op die manier zullen wij op weg gaan naar het doel van onze aardse pelgrimstocht, naar dat ongelooflijk mooie heiligdom: het hemelse Jeruzalem » (5 mei 2013).

© ServizioFotograficoOR/CPP/CIRIC

schap van Petrus en de noodzakelijke en providentiële Theocratie die zij over de hele wereld moeten verspreiden » (art. cit., p. 10).

Om dat te bereiken moet iedereen om te beginnen zijn eigen tekortkomingen erkennen: de passiviteit van het Oosten en de ijdelheid van het Westen.

« *In Byzantium* », zei Solovjov fijntjes, « *waren er meer theologen dan christenen.* » Abbé de Nantes wijst op « *de oosterse neiging tot docetisme [de leer dat Christus slechts een schijnbare lichamelijkeheid zou gehad hebben], waardoor het volwaardig menselijke, reële en unieke karakter van Jezus Christus, Zoon van God, uitgeveegd wordt ten voordele van een onmenselijke God, onzichtbaar en ontoegankelijk. Aan het eind van de weg van het Oosten doemt, heel logisch, de islam op !* »

Daartegenover « *is de zonde van het Westen, volgens Solovjov, die van een Kerk die zodanig geloofd heeft in de incarnatie van God in de mens dat zij is gaan denken dat de mens almachtig is in zijn rede, zijn recht, zijn gezag, zijn politiek – dat de mens in zichzelf goddelijk is, dus soeverein en onfeilbaar. En het eindpunt daarvan is stoppen met effectief in God te geloven !* »

Paus Franciscus is al begonnen met de hervorming van de Curie, door acht kardinalen te benoemen met de opdracht deze hervorming voor te bereiden. Het Staatssecretariaat – waarvan onze Vader betreurde dat het zo almachtig geworden was – is niet meer het middelpunt van alle beslissingen. De paus heeft vertrouwensmannen gekozen. De enige Italiaan, kardinaal Bertello, verantwoordelijk voor het bestuur van Vaticaanstad, staat bekend om zijn integriteit; toen hij destijds nuntius in Mexico was, verhiel hij zijn stem tegen de Curie om een einde te maken aan de vele “levens” van pater Maciel, stichter van de Legionairs van Christus. Kardinaal O’Malley, een kapucijn, aartsbisschop van Boston, heeft daar de strijd tegen de pedofilie geregeld. Verder gaat het om kardinaal Monsengwo, aartsbisschop van Kinshasa; kardinaal Pell, aartsbisschop van Sydney; de Chileense kardinaal Ossa, een grote vriend van Franciscus; kardinaal Gracias van Bombay; en kardinaal Marx van München-Freising. De veeltalige kardinaal Maradiaga van Honduras is belast met de coördinatie.

In zijn homilie in Sint-Paulus-buiten-de-muren heeft paus Franciscus een jacht op de **idolen** gelanceerd die duidelijk weergeeft wat zijn geestestoestand is om deze reusachtige hervorming aan te pakken. Hij vroeg dat de katholieken zich zouden ontdoen van « *de vele grote en kleine idolen die wij koesteren en waarin wij ons verschuilen, en waarin wij vaak onze veiligheid zoeken. Het zijn idolen die wij het liefst verborgen houden: ambitie, zucht naar succes, zichzelf in het middelpunt plaatsen, de neiging om anderen te domineren, de pretentie de enige meesters over ons leven te zijn* » (Le Figaro van 15 april 2013).

Met andere woorden: **Franciscus bant de cultus van de Mens die Paulus VI en Joannes-Paulus II zo dierbaar was !**

In september 1978, tijdens het kortstondig pontificaat van Joannes-Paulus I, schreef abbé de Nantes: « *De wedergeboorte van de Kerk zal ingeluid worden wanneer zij opnieuw de nederige dienstmaagd van de Heer wordt, en niet meer de hoogmoedige dienaress-meesteres van een afvallige wereld. Wanneer zij zichzelf opnieuw zal aanvaarden als vrouw, maagd, enige en geliefde dochter van God alleen, bruid van het Woord en tempel van de H. Geest.*

« *De Kerk van Rome bezit in zichzelf de goddelijke energie die altijd actief is en die het kenmerk is van de H. Geest.*

« *De triestige geschiedenis van alle schisma’s bewijst het, zoals Solovjov het aantoonde voor het oosters schisma: wanneer de lokale Kerken zich afscheiden dan stagneren het denken en de liturgie, dooft het missionair elan uit en capituleert de godsdienst voor de wereldlijke macht. De krachtige Geest van de Godmens ontbreekt hen, zodat ze gaan lijken op weduwen of prostituees* » (CRC nr. 133).

Paus Franciscus openbaart de mysterieuze macht van de katholieke Kerk. In zijn persoon zien we de Kerk herboren worden !

« **IEDEREEN MET STEVIGE ZACHTHEID LEIDEN OVER DE WEGEN VAN DE HEILIGHEID** »

In 2006 sprak kardinaal Bergoglio als volgt tot de Spaanse bisschoppen:

« *Wij zijn geboren tot heiligheid in een heilig lichaam, dat van onze heilige moeder de Kerk, en het is door met beslistheid binnen dat lichaam te blijven dat wij beantwoorden aan onze roeping om “heilig en onberispelijk te zijn vóór zijn Aangezicht”.* »

Heel andere taal dan die van kardinaal Ratzinger in 1985... Die had het over “de heilige katholieke Kerk”, tussen aanhalingstekens: « *Als we vrijuit willen spreken dan moeten we erkennen dat de verleiding groot is om te zeggen dat de Kerk niet heilig en niet katholiek is... Het Tweede Vaticaanse Concilie zelf kwam ertoe om niet meer gewoon over de heilige Kerk maar over de zondige Kerk te spreken. En als men het Concilie op dat punt bekritiseert heeft, dan was het om het te verwijten dat het zich te bescheiden uitdrukte...* » Abbé de Nantes was bijzonder verontwaardigd over deze belediging aan het adres van onze eigen Moeder, de Bruid van Christus (CRC nr. 212, juni 1985).

En wat doet paus Franciscus? Hij richt onze ogen op « *haar die zonder zonde is, zuiver en zonder vlek* »: de Onbevleete Ontvangenis. « **De heiligheid van de Kerk wordt weerspiegeld op het gelaat van Maria.** » Daar had Ratzinger niet aan gedacht.

En Franciscus vervolgt: « *De liefde en de devotie tot onze Moeder de Kerk kan gelijkgesteld worden aan de liefde en de devotie tot ieder van haar*

kinderen in het bijzonder. Wij hebben veel heiligen in onze Kerk, wij komen er elke dag tegen : in het leven van onze parochies, in de biechtstoel, in de geestelijke leiding. Ik vraag me vaak af of de bittere kritiek op de Kerk [genre Ratzinger...] niet voortkomt uit het feit dat wij ons niet genoeg voeden met deze nabijheid van de heiligheid, die verzoent omdat God op die manier zijn volk bezoekt. »

Ook deze opvatting roept de figuur van Joannes-Paulus I terug voor de geest, van wie het pontificaat begon op 26 augustus 1978 in wereldwijde blijdschap en brutaal werd afgebroken op 28 september daarop. In drieëndertig dagen « *had deze godsdienstige paus, die sterk in het geloof stond, die zo goed en vriendelijk was, alleen al door zijn verschijning de eenheid van het christenvolk hersteld in wat de hoofdzaak is : de cultus van God, het geloof, de persoonlijke vroomheid en de beoefening van de deugden, vooral de broederlijke liefde. En de Kerk voelde zich herboren worden, bevrijd uit het keurslijf van de postconciliaire nieuwichterijen, van de tiranie van de hervormingsgezinde intellectuelen, van*

de onverdraaglijke eisen van de opening op de wereld. Zo eenvoudig was het dus om katholiek te zijn ? De glimlach van de paus toonde aan en predikte dat gelovig zijn een vreugde en een geluk is. Op die manier werd de eeuwenoude maar ondertussen in vergetelheid geraakte band hersteld tussen de Paus en het volk, los van de hervormingspartij en haar opperste sovjet. En dat zal niet vergeten worden : de Opperherder van morgen zal weten over wat een ontzaglijke populariteit de paus beschikt om de herder van zijn volk te zijn » (CRC nr. 134, oktober 1978).

Na een tussenperiode van 35 jaar volgt paus Franciscus Joannes-Paulus I op om dat werk van **spontane Contrareformatie** over te nemen. Nu al, na 35 dagen, voelen wij ons allemaal broeders, door hem verzoend in de teruggevonden vurigheid, het vertrouwen in God, de gehoorzaamheid van zonen aan de gemeenschappelijke Vader. Nu al stellen wij in de parochies, bij de priesters, in de katholieke pers een spontane, ongedwongen, blijde terugkeer naar de zuivere godsdienst vast !

TOEWIJDING AAN HET ONBEVLEKT HART VAN MARIA

In antwoord op de vraag die hij tweemaal stelde aan kardinaal Policarpo, patriarch van Lissabon, hebben de Portugese bisschoppen beslist om het pontificaat van paus Franciscus op 13 mei toe te wijden aan Onze-Lieve-Vrouw van Fatima.

Wat is « *Onze-Lieve-Vrouw van Fatima* » anders dan een Hart, het Onbevlekt Hart van Maria ? De paus wijdt zich toe aan dat Onbevlekt Hart bij monde van de bisschoppen van Portugal. Zo brengt hij zijn eigen onderricht aan de Spaanse bisschoppen in de praktijk : « *Wij moeten het mysterie van vruchtbaarheid van de Kerk beminnen zoals men het mysterie van Maria, Maagd en Moeder, bemint. Laten we in het licht van deze liefde het mysterie liefhebben van het feit dat we onnutte knechten zijn, in de hoop dat de Heer dit woord tot ons richt : "Goede en trouwe knecht..."* »

Als « *onnutte knecht* » geeft Franciscus de leiding dus door aan de Onbevleete, zoals abbé de Nantes dat deed in 1997 tijdens een *triduum* waarin hij deze belangrijke beslissing nam : « *De H. Maagd Maria voortaan absoluut boven alles plaatsen : boven al onze affecties, overtuigingen en gedachten, al onze uitwendige werken en al onze verlangens.* »

Deed hij daarmee tekort aan Christus ? Neen, « *want het is dat precies wat onze Heer en Meester wil en verwacht van onze generatie om haar te redden. Sinds de H. Grignon de Montfort, sinds Onze-Lieve-Vrouw van La Salette, sinds de H. Maximiliaan-Maria Kolbe en sinds Fatima... God, wiens oneindige Liefde sedert alle eeuwigheid op haar gericht is, wil dat wij beginnen met ons aan haar toe te wijden als wij Hem willen behagen.* »

Paus Franciscus heeft een heel dwingende re-

den om zijn ambt toe te wijden aan het Onbevlekt Hart van Maria : het is immers aan haar dat God « *heel de orde van het erbarmen* » heeft willen toevertrouwen, en dat laatste staat in het pauselijk devies : « *Miserando atque eligendo* ». Jorge Mario Bergoglio is werkelijk uitgekozen als bedienaar van het erbarmen bij de « *arme zondaars* » die wij allemaal zijn, knielend aan de voeten van de H. Moeder van God :

« *Voor mij is zich zondaar voelen één van de mooiste dingen die iemand kunnen overkomen, als dat hem leidt tot de uiterste consequenties. Ik verklaar mij nader. Sprekend over de verlossing overwoog Sint-Augustinus eerst de zonde van Adam en Eva en nadien het Lijden en de Verrijzenis van Jezus, en zei : "Gelukzalige zonde die ons zulk een Verlossing heeft waardig doen zijn"... Wanneer iemand er zich rekenschap van geeft dat hij een zondaar is en dat hij gered is door Jezus, dan erkent hij deze waarheid voor zichzelf en ontdekt hij de kostbare parel, de verborgen schat. Hij ontdekt wat groot is in het leven : iemand die innig van hem houdt en die zijn leven voor hem gegeven heeft.*

« *Er zijn mensen die in zekere zin het christelijk onderricht en geloof aanvaarden maar die niet de ervaring hebben gered te zijn. Het is één ding het verhaal te horen van een kind dat aan het verdrinken was in een rivier en door iemand nog op tijd uit het water gehaald is ; het is iets helemaal anders dat gebeuren met eigen ogen te zien, en nóg iets anders dat kind te zijn dat aan het verdrinken was en op het nippertje gered werd.*

« *Voor mij is de zonde geen vlek die ik moet wegwassen. Wat ik moet doen is vergeving vragen*

en me verzoenen. Ik moet Jezus ontmoeten die zijn leven voor mij gegeven heeft. Anders gezegd: de zonde die bewust en oprecht aanvaard wordt, is de geprivilegieerde plaats van de persoonlijke ontmoeting met Jezus Christus, de Verlosser. Het is de ontdekking van het diepe gevoel dat Hij tegenover mij ervaart. Het is tenslotte de mogelijkheid om de schok te ervaren van gered te zijn.»

Onder een dergelijke Opperherder zullen wij misschien eindelijk genezen van de formidabele hoogmoed van de menselijke Persoon, vrij, autonoom en onafhankelijk, zoals hij door het Tweede Vaticaans Concilie en zijn "godsdienstvrijheid" gefabriceerd is. Van dat laatste biedt Mgr. Fellay, de opvolger van Mgr. Lefebvre, een typisch voorbeeld.

Op 16 april verkondigde Mgr. Fellay, die al meer dan drie jaar met Rome "dialogeert", « *Urbi et orbi* » (dat is de titel van zijn *Brief aan vrienden en weldoeners* !) dat « de toestand van de Kerk nageenough onveranderd blijft »... vermits de canonieke normalisering van de Priesterbroederschap van de H. Pius X nog altijd niet geregeld is.

Hij kreeg dezelfde dag nog een striemend antwoord van de paus, tijdens de Mis die Franciscus opdroeg ter intentie van Benedictus XVI, van wie het de 86ste verjaardag was. De paus becommentarieerde de eerste lezing, waarin de H. Stephanus

het Sanhedrin aan de kaak stelt : « **Hardnekkigen en onbesnedenen van hart en van oren, altijd weerstaat gij de Heilige Geest !** », en paste deze woorden toe op de « *hardnekkige* » discipelen van Mgr. Lefebvre : « *Dat noemt men dwaas en traag van hart zijn.* » Waaruit dan weer het erbarmen van Franciscus blijkt, want dat is het minste wat men kan zeggen... Zeker, Mgr. Fellay « houdt zich ver van elke rechtstreekse aanval op de nieuwe paus Franciscus... » Maar dat soort chantage staat eigenlijk gelijk met het verbreken van de gemeenschap met Rome, dat wil zeggen met Franciscus, bisschop van Rome, bisschop in het wit gekleed, bisschop van het Hart van Maria. Zoiets is werkelijk de zonde tegen de H. Geest.

Het komt er niet op aan een "dialog" op te starten, maar wel om vol vreugde binnen te treden in die grote beweging van verzoening tussen broeders en zusters, allemaal kinderen van de Rooms-katholieke Kerk. Dat kan alleen in de waarheid. Abbé de Nantes, onze Vader, heeft het Tweede Vaticaans Concilie en de pausen Paulus VI en Joannes-Paulus II beschuldigd van ketterij, schisma en schandaal. Hij heeft zich kunnen vergissen : hij was niet onfeilbaar. **De paus alleen is onfeilbaar. Hij zal de knoop doorhakken.**

broeder Bruno van Jezus-Maria
18 april 2013

BOODSCHAP

Heilige Vader

De aankondiging van uw uitverkiezing tot het ambt van Opperherder, op woensdagavond 13 maart, is voor onze communiteit een levendige verrassing geweest. Uw eenvoud en uw glimlach, die ons deden terugdenken aan uw voorganger Joannes-Paulus I, hebben ons onmiddellijk voor u ingenomen. En al gauw heeft een onuitspreklijke vreugde ons vervuld naarmate uw duidelijk geloof, uw vurige vroomheid en uw tedere devotie tot de H. Maagd zich manifesteerden. Het was op dat moment dat een medebroeder mij eraan herinnerde dat onze stichter, abbé Georges de Nantes, die drie jaar geleden terug tot God werd geroepen, in februari 2003 een foto van u in zijn handen had en ze langdurig beschouwde, waarop hij zei : « *Het is echt de foto van een heilige, ik krijg er niet genoeg van ze te bekijken.* » Overigens beantwoordt u helemaal aan het verlangen van onze geliefde Vader van wie een van de stelregels was dat « *de armoede de wereld zal redden* », de armoede waarmee u als het ware gehuwd bent in het spoor van uw patroon de H. Franciscus.

Als armoede en eenvoud twee zinnebeeldige deugden van Sint-Franciscus van Assisi zijn, dan doen ze ons onweerstaanbaar ook denken aan een andere Franciscus, die ons na aan het hart ligt : Francisco, de gelukzalige kleine herder van Fatima, die zoveel bad en zich opofferde « *voor de H. Vader* ». U hebt dus een machtige bemiddelaar bij de Allerheiligste Maagd. Misschien bent u zelfs haar uitverkorene, degene die zij gekozen heeft om Rusland toe te wijden aan haar Onbevlekt Hart, zoals zij het gevraagd heeft op 13 juni 1929 ? Misschien bent u degene die werd getoond aan Jacinta, de kleine zus van Francisco, in haar profetische visioenen ?

Wat er ook van zij, u bent de nieuwe plaatsvervanger van Jezus Christus, en ik druk hierbij het eerbetoon uit van uw kinderen : alle communiteiten waarvoor ik zorg draag. Vergeef mij dat ik dit op publieke wijze doe : het is in de hoop dat dit getuigenis van onze toegewijde en betrouwbare afhankelijkheid op deze manier gemakkelijker tot bij u zal geraken dan via privé-wegen.

Ik durf u vragen, Heilige Vader, om uw zegen, voor mezelf en voor al onze communiteiten, die ook de uwe zijn, in de zekerheid dat u, als ware plaatsvervanger van Hem die gezegd heeft : « *Vraagt en gij zult verkrijgen* », dat niet zal nalaten.

Ik verzeker u van onze gebeden, voor de Kerk en voor uzelf, onder de blik van de Onbevleete, ons aller Moeder voor altijd, opdat zij u zou bewaren en van u het bereidwillig werktuig zou maken van de wilsbeschikkingen van haar Onbevlekt Hart, die dezelfde zijn als die van haar goddelijke Zoon.

broeder Bruno van Jezus-Maria
voor de Kleine broeders en de Kleine zusters van het H. Hart
en de leken die lid zijn van de Falanx van de Onbevleete

VLADIMIR SOLOVJOV

PROFEET VAN DE BEKERING VAN RUSLAND

De bekering van Rusland, waarnaar wij verlangend uitkijken, zal niet het werk van een mens zijn, hoe geniaal ook. Deze bekering zal het werk zijn van het Onbevlekt Hart van Maria, Middelaars van alle genaden, omdat God het zo gewild heeft en het in 1917 in Fatima zo aan de wereld geopenbaard heeft.

DEZE waarheid van Fatima wordt op volmaakte wijze geïllustreerd door het leven en het werk van de Russische denker Vladimir Sergejevitj Solovjov (1853-1900). De man die door onze geestelijke vader, abbé Georges de Nantes, beschouwd werd als « *het grootste genie van de negentiende eeuw* » (CRC nr. 184, december 1982, p. 25) was op zijn manier een profeet van de "bekering" van zijn geliefde vaderland, toen hij de noodzakelijke terugkeer van Rusland in de schoot van de Roomse Kerk aankondigde. « **Rome of de chaos** », dat was het devies van Solovjov. ROMA, AMOR: een anagram dat méér is dan puur toeval; het is een providentieel teken, een definitie. Onder de leiding van deze onvergelykbare gids willen wij « *in onze gedachten, harten en gebeden vooruitlopen op de toewijding en de bekering waarnaar wij zo uitkijken en die een heilige vrede in de hele wereld moeten inleiden, het aanbreken van het universeel rijk van het Allerheiligste Onbevlekt Hart van Maria en, door toevoegen daarvan, het Rijk Gods* » (CRC nr. 184, p. 17).

EEN PERSOONLIJKE BEKERING

Door het voorbeeld van zijn leven herinnert Solovjov aan het onmisbare middel voor dat ontzaglijke werk: de zelfvergetelheid, het persoonlijke en collectieve offer, in het Russisch *podvig*, de enige manier waarop Kerk, naties, heiligen en helden zich tot werktuigen van de goddelijke plannen kunnen maken.

Abbé de Nantes vat de voornaamste etappes van het leven van Solovjov als volgt samen:

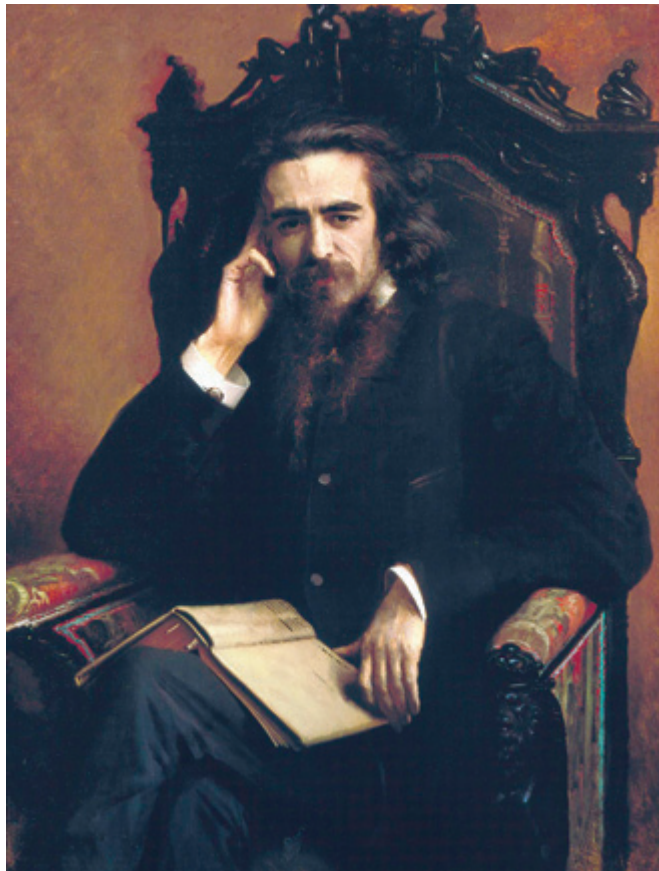
« *Hij werd geboren in een eerbare Moskovische familie met gedeeltelijke wortels in Kijev. In een wereld waarin toen enkel Duitsland telde, was hij in het begin het slachtoffer van alle vergiften van het Westen. Hij beschrijft het zelf: overtuigd materialist op dertienjarige leeftijd, lezer van "Het leven van Jezus" van Renan op zijn vijftiende, aanhanger van de evolutieleer en dus [sic] atheïst en nihilist op 18 jaar,*

in 1871. Ziedaar het begin van een intellectuele carrière van een typisch "westersgezinde" Rus.

« *Spinoza en nadien Schopenhauer halen hem uit deze bodemloze leegte. Dan, in 1872, volgt een mysterieuze ontmoeting met "de Wijsheid" [...] waardoor hij, in zijn eigen woorden, gevoelig wordt voor de onzichtbare Schoonheid, de Sophia tou Theou, dochter van God. Hij wordt de vurige getuige van het verblijf van de Wijsheid in de wereld en haar verlangen om*

volledig geïncarneerd te worden, om een universeel koningschap te bekleden. Zo begint de wetenschappelijke, esthetische en mystieke zoektocht van Solovjov naar de wijsheid. Hij is negentien jaar. De zoektocht zal niet meer eindigen voor deze "Russische pelgrim" van een nieuwe soort. Ze zal onvergelykbaar vruchtbaar zijn maar ook ontroerend kort. Hij sterft van uitputting in 1900, slechts 47 jaar oud » (CRC nr. 184, p. 26).

Onze belangstelling gaat hier uit naar de profetische inzichten van Solovjov over de Vereniging van de Kerken. In zijn « *Lezingen over het Godmensdom* »¹ (1878) legt onze filosoof er zich op toe te overwegen hoe de Wijsheid van God aan het werk is in de geschiedenis. Zij is op vol-

Vladimir Solovjov in 1885. Portret door Ivan Kramskoj.

maakte wijze geïncarneerd in Jezus en in zijn maagdelijke Moeder, in de Kerk ook, in afwachting van haar transfiguratie op het einde van de tijden. **De zwaarste zonde in de loop van de geschiedenis is het schisma van 1054 geweest.** Wie is verantwoordelijk voor die grote scheuring tussen het Oosten en het Westen? Dat is het mysterie.

Solovjov begon met de verantwoordelijkheid voor het schisma volledig op de katholieke Kerk af te schuiven, zodanig zelfs dat hij Dostojevski inspireerde tot de beroemde mythe van de grootinquisiteur in « *De gebroeders Karamazov* ». Maar bij het begin van de jaren 1880, toen hij de kwestie aandachtiger bestudeerde, begreep hij dat de zonde van het schisma de schuld was van de oosterlin-

(1) De term die Solovjov zelf gebruikt, is *Theandrie*: Christus is God (*Theos*) en mens (*anèr*, genitief *andros*) tegelijk.

gen. Abbé de Nantes had grote lof voor dit geniale inzicht :

« *Het lijkt me vanzelfsprekend, zoals uiteindelijk ook Solovjov beseftte, dat het schisma van Moskou, dat zichzelf tot het derde Rome uitriep, het begin betekende van alle rampspoed die de bewonderenswaardige christelijke volkeren van Europees Rusland trof. Ik moet dit onderstrepen omdat deze breuk ook nu nog weegt op de wereld van vandaag, en omdat het in Fatima duidelijk over deze breuk gaat wanneer de Maagd Maria “de bekering van Rusland” aankondigt* » (ibid., p. 18).

Laten we Solovjov volgen in zijn verdienstelijke en mystieke bekering, die een lichtende weg opent voor zijn volk.

EEN EVANGELISCHE REDEVOERING

In 1881 publiceerde Solovjov een lang artikel met de titel « *De geestelijke macht in Rusland* ». Het was nog zeer antipauselijk : de Roomse Opperherder werd erin voorgesteld als de Antichrist !² Onze denker plaatste al zijn hoop in de levensvernieuwende zending van het Heilige Rusland en in zijn Tsaar, die er « de goddelijke figuur, de religieuze gids, de leven gevende wijsheid » moest van zijn. Maar was het Russische volk nog in staat om een dergelijke roeping te vervullen ?

Een dramatische gebeurtenis bracht het patriotisch geloof van Solovjov aan het wankelen : op 1 maart 1881 werd tsaar Alexander II vermoord door revolutionairen. Enkele dagen later sprak Solovjov een redevoering uit waarin hij aan de opvolger van de tsaar, Alexander III, de aanbeveling deed om genade te schenken aan de koningsmoordenaars. Niet uit zwakheid, zeker niet, en evenmin als vorm van capitulatie tegenover de Revolutie, en nog minder vanuit een geest van geweldloosheid – zoals al gepredikt werd door een zekere Lev Tolstoj – maar « om een voorbeeld te geven van de uitoefening van de Russische vroomheid », de fameuze *podvig* « die de kern vormt van de evangelische ziel van het Russische volk waarvan de tsaar de levende icoon is ». Maar Solovjov werd niet begrepen...

Het jaar daarop verscheen van zijn hand een ander artikel, getiteld « *De scheuring in het Russische volk en de Russische samenleving* ». Hij ging ver in het verleden terug en beschuldigde patriarch Nikon³ ervan in de tijd vlak voor Peter de Grote de “communio” – de *sobornost* die het Russische volk zo dierbaar is – verbroken te hebben door de excommunicatie van de *raskolniki*, aanhangers en behoeders van de traditionele volksgodsdienst... Sindsdien was het duidelijk geworden dat de orthodoxe hiërarchie, tot slaaf geworden van de keizerlijke macht, onmachtig was om de Orthodoxie te besturen en te heiligen. Ze was nog slechts een verzwakte en geseculariseerde “lokale Kerk”, die

om terug op te staan en te herleven zich zou moeten openstellen voor de “universele Kerk”.

In de loop van de lente van het jaar 1882 raakte Solovjov diep onder de indruk van een bijzondere droom. Hij droomde dat hij een hooggeplaatste katholieke prelaat ontmoette aan wie hij met aandring vroeg hem te zegenen. Toen de geestelijke dat weigerde, drong Solovjov aan met de woorden : « De scheiding van de Kerken is de meest noodlottige zaak die er is. » Uiteindelijk ging de katholieke prelaat op het verzoek in.

Een voorspellende droom, die bij Solovjov een vurig verlangen deed ontstaan om zich te verzoenen met het katholicisme en die hem ertoe aanspoorde een reeks artikels te schrijven, die elke maand verschenen in het slavofiele blad *Roes* van zijn vriend Ivan Sergejevitsj Aksakov. Later werden ze gebundeld in een werk met de klinkende titel « *De grote controverse en de christelijke politiek* ». Een motto dat voortdurend terugkwam onder de pen van de grote denker was het volgende : « **Eerst en vooral werken aan het herstel van de eenheid van de Kerk, en mocht het vuur van de Liefde branden in de borst van de Bruid van Christus !** »

DE GROTE CONTROVERSE

In januari 1883 opende Solovjov het vuur met een open brief aan Aksakov : « Nadenkend over de middelen om deze innerlijke ziekte [van het christendom] te genezen ben ik tot de overtuiging moeten komen dat de oorsprong van al deze kwalen gelegen is in de algemene verzwakking van het aardse organisme van de zichtbare Kerk, ten gevolge van haar verdeling in twee losstaande delen. » De filosoof toonde aan dat de christelijke godsdienst, om zich op aarde te vestigen en doorheen de geschiedenis te blijven voortduren, behoefte had aan een hoger gezag. Hij legde uit dat het noodzakelijk was om « de eenheid van alle christelijke en kerkelijke krachten te herstellen onder de standaard en de macht van een centraal kerkelijk gezag. »

Op 19 februari sprak Solovjov een redevoering uit ter ere van zijn meester Dostojevski. Het leek wel een lofrede op de Roomse Kerk ! Hij verklaarde dat hij vurig verlangde naar de verzoening van de twee Kerken, van de twee delen van de universele Kerk die nooit gescheiden hadden mogen worden... en waarvan het middelpunt **Rome** was. Ten gevolge van die toespraak kreeg hij verbod opgelegd om nog in het publiek te spreken. De dagbladen zegen zijn redevoering dood. Voor de eerste keer (en niet de laatste !) was Solovjov het slachtoffer van de censuur van Konstantin Petrovitsj Pobedonostsev, grootinquisiteur van Rusland – hij was hoofdprocureur van de H. Synode – en raadsman van de tsaar in religieuze zaken. Pobedonostsev verde-

(2) Helemaal in de lijn van de oude slavofielen stelde Solovjov dat de paus van Rome bezweken was voor de drie verleidingen van Satan, waaraan Christus in de woestijn weerstand geboden had. – (3) Nikon was patriarch van de Russisch-orthodoxe Kerk van 1645 tot 1676. Als een soort van “Russische Paulus VI” voerde hij hervormingen in de eeuwenoude liturgie door, die uiteindelijk leidden tot de afscheuring (*raskol*) van de oud-gelovigen.

digde overigens een sacrale opvatting van het politieke gezag die aanleunde bij de zienswijze van de toenmalige Franse legitimisten, maar hij was fanatiek orthodox en elke doorbraak in de richting van de katholieke godsdienst werd door hem ongenadig gecensureerd.

Solovjov reageerde op deze maatregel met een glimlach. Had men zijn toespraak omschreven als « kinderlijk gebazel » ? « Als wij ons niet bekeren », zei hij tot zijn vrienden, « en niet terug worden als kleine kinderen, dan zullen wij niet binnengaan in het Rijk der hemelen. »

Tegelijk schreef hij aan Aksakov : « Het katholicisme moet beschermd worden tegen de valse beschuldigingen die men ertegen formuleert... **Door de verzoening met het katholicisme te preken ga ik ervan uit dat het, in principe, geen dwaling is, want men kan zich niet verzoenen met de dwaling.** » Dat is pas echte oecumene ! Het leven van Solovjov, schreef onze Vader abbé de Nantes, « *was een onafgebroken opgang naar de waarheid.* »

Op de beschuldiging van “papisme” die tegen hem ingebracht werd, antwoordde Solovjev in maart 1883 met een bewonderenswaardige en al helemaal katholieke geloofsbelijdenis :

« Het komt me voor dat jullie enkel over “papisme” spreken wanneer ik vóór alles kijk naar het grote, heilige en eeuwige Rome, fundamenteel en integraal onderdeel van de universele Kerk. **Ik geloof in dat Rome, ik buig voor haar, ik houd van haar met heel mijn hart, en met alle krachten van mijn ziel**

Kanunnik Franjo Racki (1828-1894), een groot Kroatisch historicus en een slavofiel die ijverde voor de culturele en politieke erkenning van zijn volk binnen het keizerrijk Oostenrijk-Hongarije.

Mgr. Josip Juraj Strossmayer (1815-1905), bisschop van Djakovo, van wie het devies was : « Alles voor de godsdienst en het vaderland ». Hij hoopte dat de terugkeer van de orthodoxen in de katholieke Kerk de vereniging van alle Zuid-Slaven mogelijk zou maken.

verlang ik haar rehabilitatie voor de eenheid en de volledigheid van de universele Kerk. Ik mag vervloekt zijn als een vadermoordenaar wanneer ik ooit een woord van veroordeling zou uitspreken tegen de Heilige Kerk van Rome. »

DE REALISATIE VAN DE DROOM

In mei 1883, ter gelegenheid van de kroning van tsaar Alexander III, deed de Moskovische pers er zijn beklag over dat men teveel toegevingen deed om de diplomatieke relaties met het Vaticaan, die sinds 1866 verbroken waren, te herstellen. Maar Solovjov protesteerde : een dergelijk akkoord was nodig, al was het maar om de betrekkingen met de Poolse katholieken te verbeteren. De paus liet zich op de ceremonie vertegenwoordigen door zijn speciale gezant, Mgr. Vincenzo Vanutelli. Alexander III had trouwens kort tevoren aan Leo XIII het volgende geschreven : « Nooit is de vereniging van alle Kerken en alle staten noodzakelijker geweest, om de wens te realiseren die Uwe Heiligheid heeft uitgedrukt : dat de volkeren afstand zouden nemen van de rampzalige dwalingen die de oorzaak zijn van de sociale onrust en dat zij zouden terugkeren naar de heilige wetten van het Evangelie... »

Enkele dagen na de ceremonie reed Solovjov

door Moskou in een huurrijtuig. Plots herkende hij het traject dat hij het jaar tevoren in zijn droom gevolgd had. Hij stopte bij een huis waaruit een katholieke prelaat tevoorschijn kwam: Mgr. Vanutelli in persoon... Dezelfde aarzeling bij deze laatste om zijn zegen te geven aan een schismatiek, dezelfde aandrang bij Solovjov, die uiteindelijk kreeg wat hij verlangde – maar nu écht!

Gedurende de zomer van 1883 schreef onze auteur twee artikels over « *De katholieke kwestie* ». Volgens Solovjov was het aan Rusland om de eerste stap te zetten in de richting van de katholieke Kerk. Groot was zijn verbazing toen hij kort daarop vernam dat dezelfde Mgr. Vanutelli benoemd was tot nuntius in Sint-Petersburg!

Zijn artikels konden zijn lezers niet onverschillig laten. Langs orthodoxe kant nam de irritatie hand over hand toe, terwijl de verrassing aan katholieke kant al snel plaats maakte voor geestdrift. Het nieuws drong door tot over de grenzen en verspreidde zich tot in Polen en zelfs Kroatië, waar **Mgr. Strossmayer** zijn diepste wensen eindelijk werkelijkheid zag worden. Josip Juraj Strossmayer (1815-1905) was bisschop van Bosnië en Smyrnië, met zetel in Djakovo (in het huidige Slavonië). Zijn diocesis strekte zich deels uit over orthodox gebied. De Kroatische bisschop, begiftigd met een superieure intelligentie en gedreven door een grote apostolische toewijding, voelde levendig de noodzaak aan van een waarachtige oecumene. In 1883 schreef hij aan één van zijn vrienden, pater Martynov:

« Naar mijn mening bestaat de voornaamste taak van de katholieke Kerk en de H. Stoel er in deze eeuw in om zoveel mogelijk toenadering te zoeken tot de Slaven, **en dan vooral de Russische natie**. Door dat land te winnen voor de goddelijke eenheid van de katholieke Kerk zouden we tegelijkertijd al diegenen winnen die in de wereld nog een positief geloof bezitten. »

IN DE UITSTRALING VAN DE ONBEVLEKTE

Nog altijd in de zomer van 1883 schreef Solovjov vijf lange brieven aan een Russische priester van de Uniaten over « *De Onbevleete Ontvangenis van de Allerheiligste Maagd Maria* ». Hij vertaalde ook de « *Lofzangen en gebeden tot de H. Maagd* » van Petrarca, waarin de Italiaanse dichter Haar beschouwde als “bekleed met de Zon, gekroond met sterren... stralend oog van de oneindigheid!” Het is zeer merkwaardig dat Solovjov tegelijkertijd werd aangetrokken door het mysterie van de katholieke Kerk en dat van de Onbevleete Maagd. Het dogma van de Onbevleete Ontvangenis was inderdaad het eerste katholieke dogma dat hij aanhing, en zijn meest geliefde afbeelding was de Onbevleete Ontvangenis van de Spaanse schilder Murillo.

In « *De fundamente van het geestelijk leven* » (1884) verheerlijkte hij de « volkomen Heilige en Onbevleete » Maagd Maria. In « *Rusland en de universele Kerk* » (1889) loofde hij paus Pius IX voor het feit dat deze ter ondersteuning van de dogmatische definitie de teksten uit het Oude Testament

had aangehaald die betrekking hebben op de Wijsheid, de “*Sophia*” waarover Solovjov het vroeger had: « Als door de Wijsheid van God enkel en alleen de Persoon van Jezus Christus mag verstaan worden, hoe zou men dan alle teksten van de wijsheidsboeken die over deze Wijsheid spreken kunnen toepassen op de H. Maagd? Deze toepassing gebeurde al sedert de oudste tijden in de officies van zowel de Latijnse als de Griekse Kerk, en heeft vandaag een leerstellige bevestiging gekregen in de bul van Pius IX over de Onbevleete Ontvangenis van de Allerheiligste Maagd » (geciteerd door Mgr. Rupp, « *De kerkelijke boodschap van Solovjov* », p. 338).

In september 1883, toen het zesde hoofdstuk van « *De grote controverse* » verscheen, verspreidde zich in Moskou het gerucht dat Solovjov tot het katholicisme overgegaan was, maar dat was niet het geval. Overigens ging het in zijn gedachtegang niet om “overgaan tot het katholicisme” maar enkel om het open maken van de Orthodoxie voor de universaliteit van de Roomse Kerk.

Zijn zevende en laatste hoofdstuk verwekte een felle polemiek. Er was sprake in van de houding van de Byzantijnse Grieken tegenover de westerse kruisvaarders. Solovjov schreef: « De dag van de val van Constantinopel, op het zien van de aanstormende Turkse legers, was de laatste door de Grieken in volle vrijheid uitgesproken zin deze kreet: “Liever de slavernij onder de islam dan overeenstemming met de Latijnen!” Ik haal dit niet aan om een verwijt te maken aan de arme Grieken. Zoals er niets christelijks was in die kreet van onverzoenlijke haat, zo was er ook nauwelijks meer christelijkheid in alle pogingen tot gedwongen en formele vereniging van de Kerken... »

Aksakov, hevig geraakt in zijn orthodoxe fierheid, repliceerde: « Hoezo, niets christelijks? De Grieken mogen honderdmaal gezegend zijn dat zij het vreemde juk en de lichamelijke folteringen verkozen hebben boven het opgeven van de zuiverheid van het geloof in Christus, dat zij op die manier voor ons bewaard hebben zonder de vervormingen van het *papisme*, dat net op dat ogenblik het hoogtepunt van zijn misvorming bereikte. Eeuwige roem mag daarvoor hun deel zijn! »

Het belette Solovjov niet zijn zoektocht naar de waarheid voort te zetten en alle obstakels te overwinnen. Zijn artikel « *Negen vragen aan pater Ivantsov-Patonov* » (december 1883) had tot in het Westen een grote weerklank. Hij stelde er zijn voormalige leraar in de orthodoxie negen vragen in over de geschilpunten tussen de Oosterse en de Roomse Kerk. Een citaat:

« Hoe komt het dat de oosterse streken afgescheiden zijn van de Roomse Kerk? Heeft deze laatste een ketterse uitspraak gedaan? Dat kan men moeilijk beweren, want de toevoeging van het *Filioque* aan het Symbolum – wat men naar voren schuift om de scheiding te rechtvaardigen – heeft geenszins het karakter van een ketterij. Anderzijds

is het absurd te stellen dat de Kerk van Rome zich in staat van schisma bevindt ten overstaan van de oosterse Kerken. De scheiding tussen de oosterse Kerken en de Roomse Kerk heeft bijgevolg geen fundament. Dat moet men durven erkennen, en dan moet men elke louter menselijke overweging opzij-schuiven en aan de Eenheid werken. Of beter nog : we moeten zorgen dat de Eenheid, die al virtueel bestaat, werkelijkheid wordt. »

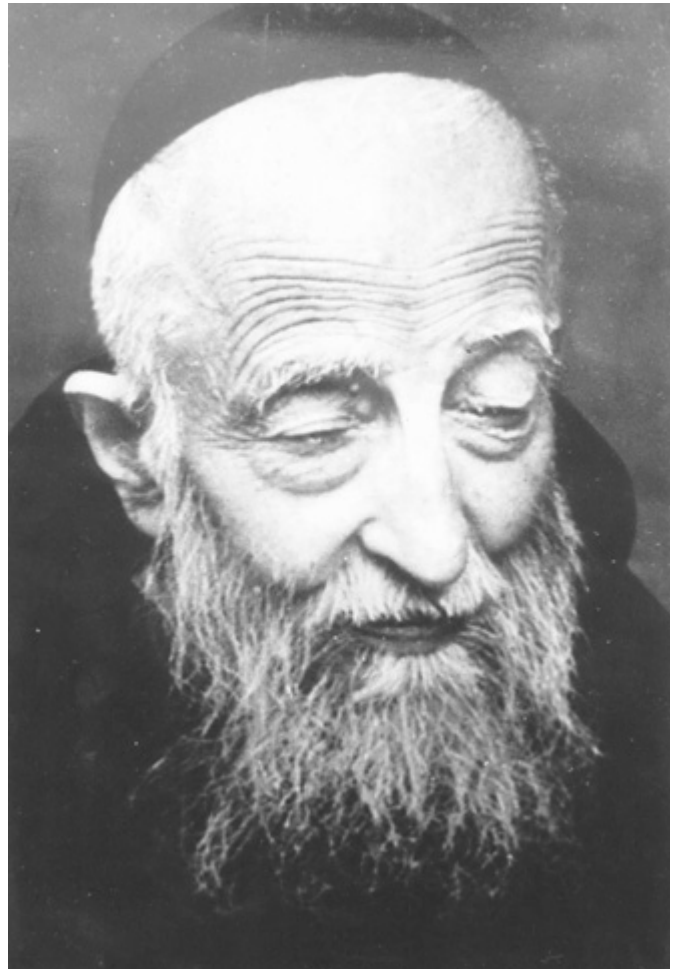
DE DRAAD VAN EEN EEUWENOUD TRADITIE

Gedurende het jaar 1884 bestudeerde de Russische filosoof de katholieke dogmatiek. Hij was ook enthousiast over de Kroatische geestelijke Juraj Krizanic (1618-1683), « *die van Zagreb naar Moskou trok om het ideaal van het heilig Koninkrijk Gods te propageren : een Rooms-katholiek en panslavisch Rijk, dat onder de scepter van de tsaren en de herdersstaf van de pausen alle Slavische volkeren zou verenigen, die zo verlost zouden worden van het dubbele juk dat hen omknelde als een bank-schroef – de Germaanse en de Turkse macht. Zo zouden de Kroaten werken om zich te bevrijden van de Oostenrijkse voogdij terwijl ze tegelijk de Serviërs, hun orthodoxe broeders, zouden helpen om de mohammedaanse overheersing af te werpen... Om dat grootse plan te realiseren [...] predikte Krizanic in Moskou de verzoening van Moskou met Rome. Die zou niet zo moeilijk zijn, zei hij, want de Russen waren enkel uit onwetendheid in het schisma terechtgekomen, niet door ketterij of boosaardigheid. Hijzelf riep er alvast toe op dat eenieder de eigen fouten zou erkennen, ook de onbewuste en onvrijwillige, en zou uitboeten : dan zouden de zegeningen van God volgen, immens en eeuwig. Sergej Michailovitsj Solovjov, de vader van onze grote denker, een historicus en de auteur van een monumentale geschiedenis van Rusland, bewonderde in Krizanic “de eerste van de slavofielen” en ook, in zijn ogen, “de meest paradoxale” – zo leek het katholicisme in die tijd totaal vreemd aan het Russisch bewustzijn » (CRC nr. 184, p. 23).*

Vladimir Solovjov wou het tegendeel bewijzen. En het was juist op dat moment dat hij vriendschap aanknoopte met de Kroatische bisschop Strossmayer en op die manier de draad terug opnam van een eeuwenoude traditie. Begin december 1885 kreeg Solovjov voor het eerst een brief van Mgr. Strossmayer. Hij beantwoordde hem op 8 december, « de gezegende dag van de Onbevleete Ontvangenis van de Allerheiligste Maagd » :

« Van de vereniging van de Kerken », schreef hij, « hangt het lot van Rusland, de Slaven en de hele wereld af. Wij, orthodoxe Russen en heel het Oosten, kunnen niets doen alvorens wij de zonde van het kerkelijk schisma uitgeboet hebben en de pauselijke macht teruggeschonken hebben wat men haar verschuldigd is. »

In zijn mandement van januari 1886 haalde de bisschop van Djakovo lange uittreksels uit deze brief aan. Gesterkt door een dergelijke steun ondernam Solovjov in 1886 een studie over « *De dogmatische ontwikkeling en de kwestie van de vereni-*

De H. Leopold Bogdan Mandic (1866-1942), « de apostel van de eenheid », een kapucijn van Kroatische afkomst die zijn leven wijdde aan de terugkeer van de orthodoxe “dissidenten” binnen de Roomse Kerk. « Een priester moet sterven van hard apostolisch labuur », zei hij. « Een andere dood is een priester onwaardig. »

ging van de Kerken », wat hem de banbliksems van de Orthodoxie opleverde. De denker trachtte zich te rechtvaardigen tijdens een conferentie gehouden in de kerkelijke Academie van Sint-Petersburg : « Ik kan u verzekeren dat ik nooit zal overgaan tot het latinisme. » Daarmee wou hij zijn gehechtheid aan de oosterse ritus onderstrepen. Voor hem was er geen sprake van de Latijnse ritus over te nemen !

EERSTE VERBLIJF IN ZAGREB (1886)

Begin juli was hij te gast bij kanunnik Franjo Racki, de voorzitter van de Zuid-Slavische Academie voor Wetenschappen en Kunsten in Zagreb. Deze Academie was gesticht door Mgr. Strossmayer, die een goede vriend van Racki was.

De orthodox Solovjov woonde elke ochtend met grote vurigheid de katholieke mis bij. Hij maakte het kruisteken op de katholieke manier, maar bad op Griekse wijze : met de armen gekruist over de borst. Hij gaf aan zijn gastheer grif toe dat de Kroatische katholieken, net als de Oekraïeners, godsdienstiger waren dan zijn orthodoxe landgenoten. Hij liet ook in het Russische dagblad *Novoje Vremja* een brief publiceren waarin hij de in Rusland wijd verspreide mening weerlegde als zouden de Kroaten het werk-

tuig van de Oostenrijks-Hongaarse regering zijn om de Oost-Slaven te latiniseren.

In augustus zocht hij Mgr. Strossmayer op in de Styrische Alpen; samen brachten ze toen heerlijke dagen door. De twee grote geesten waren werkelijk gemaakt om overeen te komen. De bewondering die ze voor mekaar hadden versterkte hun geestelijke vriendschap. Niettemin ging Solovjov verder met de communie te ontvangen uit de handen van de orthodoxe geestelijke van de Servische parochie van Zagreb... De kritiek die de kop opstak oversteeg de Rus door het schrijven van een brief aan Mgr. Strossmayer waarin hij een stand van zaken opmaakte van hun eerste contacten:

« **De vereniging van de Kerken zou gunstig zijn voor beide partijen.** Rome zou een volk winnen dat vroom is en geestdriftig voor de godsdienstige idee, het zou een trouwe en machtige verdediger winnen. Rusland van zijn kant dat, door de wil van God, de bestemming van het Oosten in handen heeft, zou niet alleen de onvrijwillige zonde van het schisma van zich afschudden maar zou daardoor ook vrij zijn om zijn grote universele missie te vervullen: alle Slavische naties rondom zich verenigen en een nieuwe en waarachtig christelijke beschaving stichten. »

Strossmayer en Solovjov spraken af dat ze mekaar terug zouden zien in Rome voor de jubileumbedevaart van 1888. De Kroatische bisschop besloot de weg te bereiden in Rome door te schrijven naar de staatssecretaris van Leo XIII, kardinaal Rampolla. Hij stelde zijn Russische vriend voor als « *toto corde et animo catholicus* » (« met geheel zijn hart en zijn ziel katholiek »). In het begin interesseerde de paus zelf zich voor de zaak: « Dat is werkelijk een schaap dat weldra de poort van de schaapsstal zal binnengaan », zei hij. Maar eigenaardig genoeg kwam er geen vervolg. Blijkbaar zag Leo XIII het genie van Solovjov niet in...

De Russische denker keerde begin oktober 1886 naar Rusland terug. Hij was nogal ontmoedigd door de kritiek die van alle kanten op hem afgevuurd werd: door de orthodoxen, die hem ervan beschuldigden de Orthodoxie in het buitenland in diskrediet te brengen, en door bepaalde katholieken, zoals de Franse priester René François Guettée, een modernist die hij in 1876 in Parijs ontmoet had en die een ongewoon heftig artikel tegen Solovjov publiceerde⁴.

« DE TERUGKEER VAN DE DISSIDENTEN »

18 juni 1887: een jonge kapucijn, Leopold Mandic⁵, afkomstig uit Herceg Novi (een stadje aan de ingang van de baai van Kotor in het huidige Montenegro, dat toen behoorde tot de jurisdictie van Mgr. Strossmayer), hoorde in het klooster van Padua de stem van God die hem uitnodigde te bidden en inspanningen te leveren voor de terugkeer van de orthodoxen in de schoot van de Ene Kerk van Christus. « Het doel van mijn leven », zou hij later zeg-

gen, « moet de terugkeer van de oosterse dissidenten in de katholieke eenheid zijn. Ik moet dus al mijn energie, zoveel als mijn kleine gestalte toelaat [hij was slechts 1,35 m groot en misvormd], aanwenden om mee te werken aan een dergelijke opdracht door het offer van mijn leven. » Vijftig jaar later herinnerde hij zich die genade nog: « 18 juni, 1887-1937: vandaag heb ik het H. Misoffer opgedragen voor de oosterse dissidenten, voor hun terugkeer in de schoot van de katholieke eenheid. » **Zo verenigden het Hart van Jezus en de Onbevleete Maagd in eenzelfde "oecumenische" arbeid de vurige ziel van een jonge kapucijn, de apostolische wijsheid van een bisschop en de geniale intuïtie van een grote denker.**

Eind 1886 woonde Solovjov de feesten rond de Geboorte van Christus bij in het beroemde Drie-vuldigheidsklooster van de H. Sergius, in de buurt van Moskou. Daar schreef hij in januari een artikel waarin hij een filosofische rechtvaardiging gaf voor de drie katholieke dogma's die de orthodoxen weigeren, namelijk: *het Filioque, de Onbevleete Ontvangenis en de pauselijke onfeilbaarheid*. Hij legde uit dat hij zo een « werkbasis voor de vereniging van de Kerken » wou leggen.

Enkele maanden later publiceerde hij in Zagreb, wegens de censuur die in Rusland tegen hem van kracht was, zijn boek « *Geschiedenis en toekomst van de Theocratie* ». Daarin beschreef hij de geleidelijke opgang van de geschiedenis in de richting van de instelling van het Koninkrijk Gods. Hij legde uit dat de universele Theocratie, opvolger van de joodse Theocratie, niet tot stand kan komen zonder een integraal christelijke politiek. Zijn besluit was een magnifieke hymne tot Christus Pantokrator, die van zijn Vader alle macht op aarde als in de Hemel gekregen heeft en die handelt in zijn afgezanten, de apostelen en hun opvolgers.

Solovjov bleef geloven in de geprivilegieerde roeping van Rusland in de schoot van de *katholieke* gemeenschap van de christelijke naties, ook al veroordeelde hij wat hij « de zonde van Rusland » noemde: het verdrukken en haten van iedereen die door het land gedomineerd wordt, in het bijzonder de Poolse katholieken, de Griekse Uniaten, de Roethenen en de Joden...

Als een echte profeet predikte hij aan zijn volk krachtig het berouw. Om trouw te kunnen zijn aan hun roeping in de schoot van de grote Slavische familie vroeg Solovjov aan de Russen af te zien van mateloze ambities, terug te keren tot een waarachtiger en christelijker concept van hun lotsbestemming en die te vervullen in de schoot van de enige internationale organisatie die daartoe de gids kan zijn: de Rooms-katholieke Kerk.

« **De zaak van de Vereniging van de Kerken vereist in Rusland een offer (podwig),** nog zwaarder om dragen dan het offer dat nodig was – en dat reeds veel zelfverloochening vereiste – om de opening van

(4) Deze Guettée was uit afkeer voor Rome meer en meer de orthodoxe weg opgegaan en trad in 1861 onder de naam Vladimir toe tot de Russisch-orthodoxe Kerk. – (5) Leopold Bogdan Mandic (1866-1942), "de apostel van de eenheid", werd door de katholieke Kerk heilig verklaard in 1983.

Rusland op de westerse cultuur te verzekeren [*onder Peter de Grote, door abbé de Nantes Peter de Duitser genoemd*], een gebeuren dat uiterst onaangenaam was voor het nationaal gevoel van onze voorouders. Dat nieuwe offer, dat bestaat in de toenadering tot Rome, moet tot elke prijs gebracht worden. Daarin bestaat het herstel van de Russische zonde.»

Onnodig te zeggen dat dit boek nieuwe vijandigheid opriep. De Russische denker leed daaronder in zijn binnenste, maar hij kon niet in gebreke blijven tegenover de Waarheid, die hij steeds duidelijker zag.

DE H. VLADIMIR EN DE CHRISTELIJKE STAAT

Het jaar 1888 markeerde de negenhonderdste verjaardag van het doopsel van de H. Vladimir, de eerste grootvorst van Kijev. Zijn vorstendom was na zijn bekering «*het model van de christelijke staten geworden, met waarlijk evangelische zeden*», schrijft onze Vader (CRC nr. 184, p. 17).

Solovjov maakte gebruik van deze gelegenheid om in Moskou een conferentie te houden waarin hij opnieuw bevestigde **dat het de lotsbestemming van Rusland was om zich naar Rome te keren**, zoals de H. Vladimir gedaan had. Door zich te verharderen in het schisma was de Moscovische hiërarchie niet meer bezielde door de geest van de grootvorst van Kijev. De leiders van de Russisch-orthodoxe Kerk waren door deze toespraak buiten zinnen van woede!

Op hetzelfde moment was Mgr. Strossmayer naar Rome gegaan voor het jubileum. Hij wachtte er vruchteloos op zijn Russische vriend, die had afgezien van de reis; misschien was Solovjov bang dat hij definitief zou moeten breken met de orthodoxe wereld, terwijl hij er juist van droomde die te winnen voor de Eenheid. Het dient ook gezegd dat de Vaticaanse diplomatie hem geen vertrouwen meer inboezemde. Leo XIII toonde zich steeds minder slavofiel: zijn gunsten gingen uit naar het Duitsland van de oude Bismarck en de jonge keizer Wilhelm II! Mgr. Strossmayer beklagde zich erover in een brief aan pater Martynov: «*De paus ageert tegen de Slaven, de Romeinse prelaten zijn als gek en denken slechts aan de tijdelijke macht!*»

Een groot verschil met zijn opvolger, de H. Pius X, die volgens Mgr. Rupp en abbé de Nantes de grootste slavofiele paus van de moderne tijden was.

In juli vonden in Kijev de feesten voor het doopsel van de H. Vladimir plaats. Mgr. Strossmayer zond een telegram waarin hij de toekomstige rol van Rusland verheerlijkte, op de manier van zijn vriend Solovjov. Het telegram verwekte een groot schandaal. Over de hele wereld sprak de pers erover. Kardinaal Rampolla liet aan de Kroatische bisschop weten dat Leo XIII er zeer ontstemd over was... Strossmayer moest daarna ook de bittere verwijten slikken van de keizer van Oostenrijk-Hongarije, Frans-Jozef, want de rivaliteit tussen beide keizerrijken was groot.

Kort daarna reisde Solovjov naar Kroatië om een volledige maand bij Mgr. Strossmayer te verblijven. De ontmoeting verliep in een vrij bedrukte sfeer, want beiden beseften meer en meer dat de vereniging van de Kerken waarnaar zij streefden niet zou plaatsvinden, toch niet tijdens hun leven. Het was ook in Djakovo dat Solovjov de proloog voltooide van zijn magistraal werk «*Rusland en de universele Kerk*», waarin men al de ontmoediging kan lezen die zich van de denker meester maakte in de laatste jaren van zijn leven. Dankzij Fatima weten wij dat het werk van de bekering van Rusland, een zaak die menselijk gesproken onmogelijk is, toevertrouwd is aan het Onbevleete Hart van Maria die voor deze natie een bijzondere liefde koestert.

De H. Vladimir, grootvorst van Kijev, afgebeeld op het monument voor het duizendjarig bestaan van Rusland in de oude stad Novgorod (1862).

«*RUSLAND EN DE UNIVERSELE KERK*»

Solovjov aarzelt niet om zeer ver en zeer hoog terug te grijpen. Om haar opzet in de wereld te realiseren wou de goddelijke Wijsheid zich incarneren. Het Woord nam een vlees aan gelijk aan het onze. Omdat dit niet volstond, wou het Woord zich ook een historisch, sociaal lichaam toe-eigenen, om de universaliteit van het menselijk ras te bereiken en aan alle mensen zijn eigen goddelijk Leven mee te delen. In deze grandioze visie vergelijkt Solovjov de vorming van het Lichaam waarin God het mensdom met zich wil verenigen met de Menswording in de schoot van de Maagd Maria, én met wat elke dag gebeurt in het mysterie van de Eucharistie...

Voor dat werk was een stevige basis nodig, een Rots: «*Het solide punt is gevonden, het is Rome. Het is op de Rots dat de Kerk gesticht is. Dat is geen vrijblijvende opinie, het is een historische realiteit die zich opdringt.*»

Christus heeft gewild dat de eenheid van het

geloof en de liefde rond Petrus tot stand komt : « Vermits de eenheid van geloof niet bestaat in de totaliteit van de gelovigen, omdat ze niet allemaal eensgezind zijn op het vlak van godsdienst, moet zij gelegen zijn in het wettig gezag van één enkele leider, gewaarborgd door de goddelijke bijstand en het vertrouwen van alle gelovigen. Dat is de STEENROTS waarop Christus zijn Kerk gesticht heeft, en de poorten van de hel zullen haar niet overweldigen. »

Waarom heeft die STEENROTS zich gevestigd in Rome, en niet in Jeruzalem, Constantinopel of Moskou ? Nieuw geniaal antwoord van Solovjov : Rome vertegenwoordigt historisch gezien de orde, de beschaving, het aardse Rijk dat de Kerk het best kon toelaten om het universeel geestelijk Rijk te worden dat Christus voor ogen had. « De universele monarchie moest blijven ; het centrum van de eenheid mocht niet van plaats veranderen. Maar het centrale gezag zelf, zijn karakter, zijn oorsprong moesten vernieuwd worden. In plaats van een Rijk van de Kracht, een Kerk van de Liefde. »

De Russische denker botste tijdens zijn leven op een muur van vijandigheid en onbegrip. « Ik ben niet naïef genoeg », zei hij, « om te denken dat ik de geesten kan overtuigen van hen die op machtiger belangen uit zijn dan de zoektocht naar de religieuze waarheid. Door de algemene bewijzen uiteen te zetten van het onafgebroken primaatschap van Petrus als basis voor de universele Kerk heb ik enkel hen willen helpen die tegen deze waarheid zijn, niet wegens bepaalde belangen of passies maar slechts door onbewuste dwalingen en overgeërfde vooroordelen. »

De laatste periode van zijn leven is door sommigen geïnterpreteerd als een neergang en een verzaking aan zijn profetische inzichten, maar abbé de Nantes schrijft : « *Solovjov was een te grote geest om zich te laten ontmoedigen en zijn ideeën aan te passen naargelang hij al dan niet succes had in de wereld. Het is wel waar dat hij, door zijn bittere ervaringen, een beter begrip heeft gekregen van het Kwaad dat in de wereld aan het werk is en dat formidabele obstakels opwerpt tegen het plan van God – tot zelfs het opzetten van een karikatuur ervan, waarin de Russische denker de macht van de Antichrist ontmaskerde, Vorst van deze wereld, angekondigd door de Schriften* » (CRC nr. 132, p. 12).

Toen Solovjov bleef volharden in zijn kritiek op de Orthodoxie, en zelfs zover ging dat hij de Grieks-Russische Kerk vergeleek met « de Synagoog », gebruikte de orthodoxe hiërarchie in de persoon van procureur Pobedonostsev het ultieme wapen waarover zij beschikte : zij beroofde hem van de sacra-

menten. Op een dag in 1894, toen hij ernstig ziek was, vroeg Solovjov om de sacramenten te mogen ontvangen. Zijn orthodoxe biechtvader weigerde hem de absolutie, tenzij hij zou afzien van zijn katholieke denkbeelden. Solovjov boog niet, en verkoos niet meer te biechten of te communiceren.

EEN WAARACHTIGE BEKERING

Het moment was gekomen. Op 18 februari 1896 begaf hij zich naar pater Nikolaas Aleksejevitsj Tolstoj, een katholieke priester van de oosterse ritus die zijn dienstwerk in Moskou uitoefende. Deze priester, een oud-officier, dankte aan Solovjov tegelijk zijn roeping, zijn vorming (hij had hem als leraar gehad) en zijn bekering tot het katholicisme. Vóór de mis las Solovjov op zijn knieën de tridentijnse geloofsbelijdenis, mét het *Filioque*, en een formule volgens dewelke de Kerk van Rome beschouwd moet worden als het hoofd van alle andere Kerken. Vervolgens ontving hij het Lichaam van Christus uit de hand van deze katholieke priester.

De dag daarop werd pater Tolstoj verklikt en gearresteerd. Hij kon ontsnappen en reisde eerst naar Rome, daarna naar Frankrijk. Pas in 1910 kon hij in *L'Univers* het verslag doen van de waarachtige bekering van Solovjov, en in 1917 bevestigden de twee getuigen die aanwezig waren bij het gebeuren de katholieke geloofsbelijdenis van de beroemde Rus.

Het binnentreden in de katholieke Kerk betekende nochtans niet dat Solovjov zich buitengesloten voelde uit wat hij « de echte en authentieke oosterse of Grieks-Russische Kerk » noemde. Nooit omhelsde hij de Latijnse ritus. Toen er na het vertrek in ballingschap van pater Tolstoj in Moskou alleen nog maar priesters van de Latijnse ritus waren, besloot Solovjov de sacramenten niet meer te ontvangen... In 1897 vond er een volkstelling plaats in heel Rusland, waarbij ook een vraag gesteld werd in verband met de godsdienst. « **Ik ben katholiek en orthodox** », antwoordde Solovjov. « Dat de politie daar haar plan mee trekt. »

Op 17 juli 1900, toen hij zijn einde voelde naderen, vroeg hij om een priester. Hij bad veel : « Is het bijna ochtend ? Wanneer komt de priester ? » De dag daarop biechtte hij en communiceerde hij uit de hand van een orthodox geestelijke. Enkele dagen later, op 31 juli, overleed hij in alle sereniteit, « *in de gemeenschap met de Russische orthodoxie waarin hij nooit tekortgeschoten was, en zonder nochtans iets te verloochenen van het katholicisme dat zijn hart vervulde* » (abbé de Nantes).

br. Thomas van O.-L.-V. van Altijdurende Bijstand

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle*.

Stichter : † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur : Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever : E. Govaerts, Postbus 14, B-2650 Edegem.

Abonnement : € 10. Steunabonnement : vanaf € 15. Buitenland : € 12.

Rekening 000-3302057-80. IBAN : BE47 000 3302057 80. BIC : BPOTBEB1.

Internet : www.nl.site-crc.com – E-mail : hij.is.verrezen@gmail.com